

frontispiciul său titulatura de Teatru al Tineretului, împlinind creația unui colectiv tânăr cu mesajul adresat tinerului spectator...

Tânărul spectator... Cîți din generația matură nu și-au dezvoltat gustul pentru frumos la vestitele matinee ale Teatrului Național... Cîți tineri nu și-au dezvoltat gustul estetic, aptitudinile artistice sub cupola milenarului spectacol teatral... Ce spectacole sînt dedicate tineretului? Fără îndoială, toate marile realizări ale gândirii și sensibilității umane, marile spectacole clasice sau moderne. Care nu sînt spectacolele pentru tineret? Spectacolele facile și vulgare, frivole, stupide, producțiile de duzină, imitațiile la modă, adică nonvalorile. Luptînd pentru un repertoriu dedicat tineretului, teatrele luptă implicit pentru ridicarea propriei lor producții artistice: iată „secretul” acestei legături indisolubile. Atracția pe care o oferă teatrul are la îndemină și o serie de facilități statornicite prin grija statului, legi speciale, iar mijloacele de propagandă teatrală sporesc. Inițialele în această direcție se iscă mereu și se vor amplifica, există pe această linie un consens în preocupările instituțiilor de teatru și învățămînt de toate gradele. Tîema zilei mondiale a teatrului vine să concretizeze o largă preocupare pe plan mondial, tînrul spectator aducînd energia, setea creatoare, pasiunea de descifrare a noului, năzuința de a cunoaște. Si ce poate fi mai emoționant decît condițiile în care se dezvoltă teatrul țării noastre socialiste, idealul creatorilor de artă venind în întîmpinarea idealului politic și etic al tinerilor. Sînt aici incluse înseși vitalitatea, mesajul, perspectiva teatrului românesc. Iată de ce ziua mondială a teatrului ne află prezenți pe toți cei care slujim într-un fel sau altul scene dedicate tinerilor spectatori. Cît de important poate fi rolul culturii, rolul teatrului, reiese limpede din cuvîntarea tovarășului Nicolae Ceaușescu rostită la încheierea conferinței naționale a cadrelor didactice:

„A crește noile generații în spiritul comunismului înseamnă, pe de o parte, a le ajuta să se ridice la nivelul cunoașterii științifice proprii acestei jumătăți de secol, să-și însușească chintesența științelor moderne fără de care nu poate fi conceput astăzi progresul societății, să devină specialiști de înaltă competență și, pe de altă parte, să asimileze o vastă cultură generală, umanistă, să-și însușească concepția materialist-dialectică care le dă o reprezentare clară asupra rostului lor în societate, îi ajută să înțeleagă perspectivele și sensul dezvoltării istorice, imperativele majore ale vremurilor noastre. Numai îmbinînd armonios aceste laturi fundamentale, inseparabile, ale educației, cristalizînd astfel personalitatea elevilor și studenților, vom putea forma cu adevărat un tineret în stare să ducă mai departe făclia progresului, să continue cu succes marea operă de construire a socialismului și comunismului în România.”

* * *

În paginile ce urmează publicăm opiniile cîtorva scriitori, artiști, conducători de teatre, specialiști în problemele tineretului, răspunzînd astfel unei deosebit de actuale preocupări atît pe plan național cît și internațional: teatrul și tineretul.

Al. P.

ION LUCIAN

Directorul Teatrului „Ion Creangă”

DRAGOSTEA PENTRU TEATRU ÎNCEPE DIN COPILĂRIE

Între adult și teatru se stabilește un mariaj fără divorț. „Logodna” se face însă în tinerete, iar „dragostea” începe în copilărie.

Este principiul după care ne conducem în activitatea Teatrului „Ion Creangă”. În clipa în care reușim să declanșăm în sufletul spectatorului-copil sentimentul de dragoste pentru teatru, sîntem fericiți și socotim o parte din misiunea noastră împlinită. Spunem „o parte”, pentru că de la acest sentiment mai urmează un drum lung și dificil.

Avantajul adultului față de spectatorul-copil este că primul a devenit între timp „un lector”. El a reușit să parcurgă numeroase opere de artă, deci a cîștigat facultatea de a compara, de a analiza, de a aprecia. „Comentariul” lui are subtilitatea intelectualului format și satisfacțiile lui estetice sînt rezultatul unei maturități culturale.

„Lectura” pentru copil sau adolescent o facem noi prin spectacol. Este primul contact cu frumosul, cu fenomenul artistic destinat viitorului om de cultură, omul societății moderne. Calitatea acestui prim contact va fi determinantă pentru „cariera” lui de spectator.

Teatrul pentru tineret și copii va trebui să-și aleagă singur drumul: ori va ști să răspundă întrebărilor și frământărilor vârstei spectatorilor lui, ori le va regreta absența din sala de spectacol.

Există însă etape de parcurs. Prin metafora și fantezia basmului (clasic sau modern) copilul ia contact cu frumosul și desprinde nemijlocit noțiunile de bine și rău, uman și inuman, ideal și negație. Vîrsta următoare cere prezența „eroului” care se vrea iubit și imitat. Este vîrsta conturării personalității viitorului adolescent. El are nevoie de piese în care noțiunile căpătate la început să fie transpuse, exemplificate în relațiile dintre cei ce-i seamănă. (E sectorul cel mai vitregit de scriitori.) Urmează apoi faza de transpunere artistică a relațiilor cu lumea înconjurătoare, cu generațiile, cu societatea, cu cultura universală. Aceste etape nu pot fi ignorate și violentate.

Teatrul pentru tinerele generații a devenit problema „numărul 1” a actualității artistice, pentru că, în prezent, mai mult ca oricînd, copilăria atrage în mod special atenția tuturor, iar tineretul ridică probleme din ce în ce mai complexe.

Pentru ei trebuie apărută literatura, ca o manifestare specifică și diversă, incompatibilă cu orice exclusivism. Trebuie să o apărăm de schematismul didactic pe care spectatorul refuză să îl accepte, considerîndu-l o manieră de a impune ideea prin autoritate, metodă grotescă, ineficace și, în esență, antiartistică. Dar, în același timp, trebuie să o apărăm de schematismul tehnic, tentație care se face din ce în ce mai resimțită în curentele noi de dramaturgie și spectacologie.

Trebuie să renunțăm definitiv la canoanele care limitează activitatea la: „spectacole pentru copii”, „piese pentru copii”, „actor pentru copii”; iată cîteva noțiuni care pentru unii sînt sinonime cu „primitiv” sau „infantil” în artă. Dar în zilele noastre, tineretul se eliberează mult mai devreme de infantilismul prelungit de altădată. Se acordă mult mai multă independență tinerilor, dîndu-le posibilitatea de a-și rezolva, ei înșiși, numeroase și spinoase probleme. Și este normal ca ei să fie pregătiți pentru această independență. A nu-i ajuta ar însemna să trădăm sensul contemporan al teatrului pentru copii. În acest scop trebuie să realizăm maximum pentru ca spectatorii să poată reține acel minim care să-i pregătească și să-i îndrumeze pe drumul care trebuie străbătut, pentru a atinge în fine perfectă comuniune cu opera de artă.

Temele „interzise” sau convenționale, concluziile impuse sînt depășite, desuete și incompatibile cu spiritul contemporan al teatrului pentru copii și tineret.

Trăsăturile caracteristice ale artei pentru copii și tineret sînt simțul măsurii și capacitatea de a vorbi despre lucruri complicate, prin tălmăcirea lor în imagini accesibile tinerilor spectatori.

Trebuie să atacăm deschis toate problemele pe care viața ni le pune, tratin-du-le direct, cu pasiune, fără falsă pudoare, mai ales cînd e vorba de adolescenți. Este necesar să stabilim un contact între scenă și sală, un cod ce trebuie să fie perfect cunoscut atît de acela care transmite, cît și de acela care îl receptează. Fără acest fluid, contactul se întrerupe și spectacolul se transformă într-un splendid tablou avînd niște orbi drept spectatori. Noi dispunem în teatrul nostru de un consiliu artistic, care veghează asupra tuturor problemelor de creație, de repertoriu, de stil, de scenografie, de regie etc.... La o repetiție generală, un actor, membru al acestui consiliu, și-a adus fetița în vîrstă de 10 ani. Discuțiile, în sînul consiliului, au fost mai contradictorii și mai îndelungi decît oricînd. Fetița asistasă și la repetiție, și acum — fortuit — asista și la discuții. La un moment dat, excedată, îl trase deoparte pe tatăl ei și îl întrebă: „Totdeauna discutați voi atît de mult... în numele nostru?” (!)

Cei care creează spectacole pentru copii trebuie să înțeleagă copilăria contemporană. Nivelul artei care se adresează copiilor depinde totdeauna de profunzimea și de plenitudinea acestei înțelegeri. Simțul măsurii îmi revine în minte în legătură cu literatura pentru tineret. Îmi vin în ajutor cuvintele lui Rodin: „Cel care adaugă verde primăverii, roze toamnei, purpură buzelor tinere, creează urîtenia, pentru că minte”.

Literatura dramatică pentru copii și tineret — anume fac această distincție — trebuie să rezolve continuu ecuații noi, cu ineputabile necunoscute ale existenței omenești. Ea trebuie să reinnoiască observațiile asupra vieții, să configureze destine și identități, să inaugureze puncte de vedere noi cu privire la indivizi și generații în lumina existenței contemporane, conform cu accepția „frumosului” ca simbol al moralității.

La Congresul ASSITEJ de la Haga în mai 1968, Erik Vos susținea că și „uritul” poate fi sau deveni „operă de artă”.

Dar trebuie să fii atent despre ce urîtenie este vorba și care este ecoul suscitată de această modalitate, pentru că a promova pe scenă negarea, imposibilitatea comunicării între ființele omenești, inexistența unui scop și a capacității de a se salva, aceasta riscă să împingă tineretul la disperare, la protestul total, la ura împotriva oricărei societăți.

Dimpotrivă, trebuie să ajutăm tineretul (prin intermediul frumosului sau chiar al uritului) să discearnă adevăratele valori umane, trebuie să-l ajutăm să capete încredere în viitor, în umanismul triumfător.

Auzim citeodată spunându-se „ce știe el? E un copil!”. Cît timp încă vom mai considera tinerețea o infirmitate? Copilul nu e o ființă inferioară cum simtem noi tentați uneori să credem, ci o ființă care nu a *avut timpul* să se formeze. Adolescențul nu este un „rebel” față de înaintași. Este luptătorul care înfruntă necunoscutul, soldatul „noului”, constructorul etajului nou care se ridică peste cele precedente, construite de înaintași. El se zbate, plin de întrebări, și crede cu convingere că a descoperit adevărurile vieții... adevăruri deja descoperite de predecesori. Să-l ajutăm — cu discreție — să ajungă la aceste adevăruri, fără să-l privăm de bucuria propriei lui victorii. A gândi pentru el, a-i dirija ideile, conduita, a-i impune violent experiența noastră înseamnă a-l împinge spre apatie, dezinteres, pasivitate, sau uneori spre protest. Nu rezidă oare în această greșită mentalitate secretul „luptei între generații”?

* * *

A fi „contemporan”, după părerea mea, este a vorbi limba epocii noastre cu sugerări de viitor. A fi „modern” înseamnă a-ți corecta optica tradiționalistă prin lentilele contemporane, înseamnă a permite spectatorului să *descopere* epoca în care a fost scrisă opera, dar și a o comenta prin prisma timpului său. Un colocviu deschis, cinstit, curajos, și nu o fotografie, iată stilul modern al teatrului contemporan, un teatru de idei prin excelență. Caracterul modern al teatrului pentru copii trebuie să fie stilul teatrului „total”, modern prin mijloacele de expresie, bogat prin conținutul de idei, variat prin interpretare.

Cînd autorii vor înțelege minunata misiune pe care o au de a scrie pentru cei mai entuziaști, dar și cei mai intransigenți spectatori; cînd criticii vor analiza spectacolele cu competență, dar în folosul „consumatorului” și cu consultarea opticii lui; cînd se va înțelege că teatrul tinerelor generații trebuie ajutat și susținut de zeci de ori mai mult decît teatrul adulților; cînd creatorii vor realiza din plin monumentalitatea operei de cultură pe care sînt chemați s-o construiască, teatrul micilor spectatori va deveni una din cele mai înălțătoare instituții de cultură din lume.

FRED MAHLER

Secretar științific al Centrului de cercetări pentru problemele tineretului

NECESITATEA INVESTIGAȚIEI ȘTIINȚIFICE

Un element nou se impune azi în studiul relației dintre teatru și spectatorul tinăr: în rîndurile publicului a apărut și la noi prima generație de *telespectatori* din cea mai fragedă vîrstă. Contemporanii acestei noi ere a „audio-vizualului”, profetizată de un Mc. Luhan, se deosebesc desigur de vechii spectatori. Dar nu numai în sensul negativ al predilecției pentru imaginea facilă, succedîndu-se în ritmurile di-